

Організація обліку виробничих запасів підприємства та шляхи його удосконалення

Тарасова Г.О.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та аудиту
Київського національного університету технологій та дизайну

Гулевич С.В.

студентка
Київського національного університету технологій та дизайну

У статті розглянуто актуальне питання, яке стосується організації облікового процесу, а саме принципи та порядок ведення первинних документів обліку виробничих запасів на підприємстві. Проведено аналіз та запропоновано шляхи удосконалення первинного обліку використання, оцінки та руху виробничих запасів на підприємстві.

Ключові слова: облік виробничих запасів, виробничі запаси, документи, методи обліку, вдосконалення.

Tarasova A.A., Gulevich S.V. ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕТА ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ ПРЕДПРИЯТИЯ И ПУТИ ЕГО УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ

В статье рассмотрено актуальный вопрос, который касается организации учетного процесса, а именно принципы и порядок ведения первичных документов учета производственных запасов на предприятии. Проведен анализ и предложены пути усовершенствования первичного учета использования, оценки и движения производственных запасов на предприятии.

Ключевые слова: учет производственных запасов, производственные запасы, документы, методы учета, совершенствование.

Tarasova G.O. Gulevich S.V. THE ARRANGEMENT OF ACCOUNTING PROCESS OF MAINTAINING THE RECORDS OF INVENTORIES AND THE WAYS OF ITS IMPROVEMENT AT THE ENTERPRISE

The article elaborates on the current issue which concerns the arrangement of the accounting process namely principles and procedure of maintaining primary records of inventories at the enterprise was discussed in the article. The analysis was conducted; thus the ways to improve primary accounting for the use, valuation and movement of industrial reserves at the enterprise.

Keywords: accounting process of maintaining the records of inventories, documents, methods of accounting, improvement.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні майже кожне друге підприємство має серйозні недоліки в бухгалтерському обліку виробничих запасів. Ці відхилення особливо проявляються під час проведення інвентаризацій та звірки даних, коли виявляють недостачі або виникають документальні розбіжності. На більшості підприємств усі операції із надходження, переміщення і відпуску виробничих запасів оформлюють документами.

Контроль за використанням виробничих запасів у сучасних умовах дає змогу мінімізувати ризик банкрутства підприємства та підвищити ефективність обліку, контролю, аналізу та політики управління виробничими запасами з метою стабілізації, збереження та підвищення ефективності роботи підприємства.

Для того щоб виробничий процес ставав успішнішим, підвищувалась ефектив-

ність обліку та контролю виробничих запасів, потрібно не просто раціонально їх використовувати, а й зайнятися питанням удосконалення документації оперативного та аналітичного обліку виробничих запасів. Потрібно автоматизувати облік, адже у сучасному ритмі існування підприємства неможливе без автоматизації, вона охопила багато процесів підприємства, починаючи із виробництва продукції і закінчуючи прийняттям управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На тему обліку та контролю виробничих запасів написано багато публікацій, до цього питання неодноразово повертаються, його розглядають і досліджують багато авторів і вчених. Значний внесок в аналіз обліку використання виробничих запасів зробили такі науковці, як Ф.Ф. Бутинець, В.Г. Лінник, М.Т. Білуха, Л.В. Жилкіна, О.С. Бородкін, П.П. Німчинов, Б.І. Валуєв та ін [1]. Вони зробили багато дослі-

джен методів виробничих запасів та створили велику кількість наукових праць, які описують облік виробничих запасів, проте ці питання залишаються повністю не розкритими і потребують удосконалення результатів.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в аналізі правильної організації обліку використання виробничих запасів, виявленні проблем первинного обліку та пошуку шляхів його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інформацію про наявність і рух виробничих запасів висвітлюють на активному рахунку 20 «Виробничі запаси», який включає у себе 9 субрахунків: 201 «Сировина й матеріали», 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби», 203 «Паливо», 204 «Тара і тарні матеріали», 205 «Будівельні матеріали», 206 «Матеріали, передані в переробку», 207 «Запасні частини», 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення», 209 «Інші матеріали».

За дебетом рахунку 20 «Виробничі запаси» відображають прибуття на підприємство відповідних запасів та в результаті дооцінки збільшення їхньої вартості. За кредитом відображаються вибуття запасів (витрати на виробництво, продаж, уцінення, відпуск у переробку [2]).

У нашій державі оцінка запасів відбувається за фактом витрат на їх придбання у момент отримання. Відповідно до вимог П(С) БО 9 «Запаси» під час вибуття запасів, незалежно від продажу чи направлення у виробництво, їх балансову вартість оцінюють одним із таких методів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці продукції; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу. Після аналізу кожного з вищезгаданих методів можна підкреслити такі аспекти:

– метод оцінки ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів найдоцільніше використовувати за малої величини запасів, адже йде оцінка за кожною одиницею запасів, які вибувають та які незамінні;

– метод середньозваженої собівартості найдоцільніше використовувати підприємствам, які використовують велику кількість запасів, бо вартість запасів оцінюється не за кожним видом, а за сумарною вартістю;

– особливістю методу ФІФО є те, що першочергово оцінюються ті запаси, що першими запустилися у виробництво або надійшли на підприємство.

Керівництво та бухгалтерія кожного підприємства самостійно вирішують, яким методом користуватися під час оцінки виробничих запасів, адже потрібно враховувати специфіку та сферу діяльності підприємства. Індивідуальним рішенням також є введення обліку виробничих запасів та їх раціонального використання.

Сьогодні є актуальними декілька варіантів обліку виробничих запасів бухгалтерії підприємства:

– сортовий – кожен вид виробничих запасів обліковують як у натуральному, так і в грошовому виразі. Роблять це в картці аналітичного обліку;

– партійний – запаси групують у партії за номенклатурними номерами, і формується склад, на який складають оборотні відомості в натуральному і грошовому виразі;

– сальдовий – метод характеризується складанням карток складського обліку, за допомогою яких працівники бухгалтерії періодично роблять звірку даних зі складом.

Основними документами, які використовуються під час оприбуткування та видачі запасів, є накладні, ордери, картки та акти. На малих підприємствах запаси зберігаються у цехах, підсобних приміщеннях, гаражах. Великі підприємства, як правило, користуються складами закріплених матеріально відповідальних осіб.

Ми погоджуємося з думкою багатьох учених, які займаються дослідженням питання вдосконалення ефективного використання виробничих запасів, що облік використання й оцінки виробничих запасів потребує перегляду та внесення змін. Для цього нами запропоновано напрями вдосконалення обліку виробничих запасів, які подані на рис. 1.

Запропонована структура напрямів удосконалення обліку виробничих запасів може стати головною передумовою успішного здійснення виробничого процесу. Для того щоб поліпшити ресурсопостачання, потрібно впровадити також уніфіковані типові форми, забезпечити строгий порядок приймання, відпуску та зберігання виробничих запасів.

На підприємстві потрібно більше застосовувати комп'ютерні технології в бухгалтерському обліку. Автоматизація обліку вносить позитивні зміни до технології роботи бухгалтерії, тому що одна людина може виконувати різні функції. Наприклад бухгалтер не тільки виписує касові ордери, а й вписує дані до облікових реєстрів. Тобто автоматизація інформаційної системи прискорює процес бухгалтерського обліку.

Наявний діапазон часу введення бухгалтерських операцій за допомогою автоматизо-

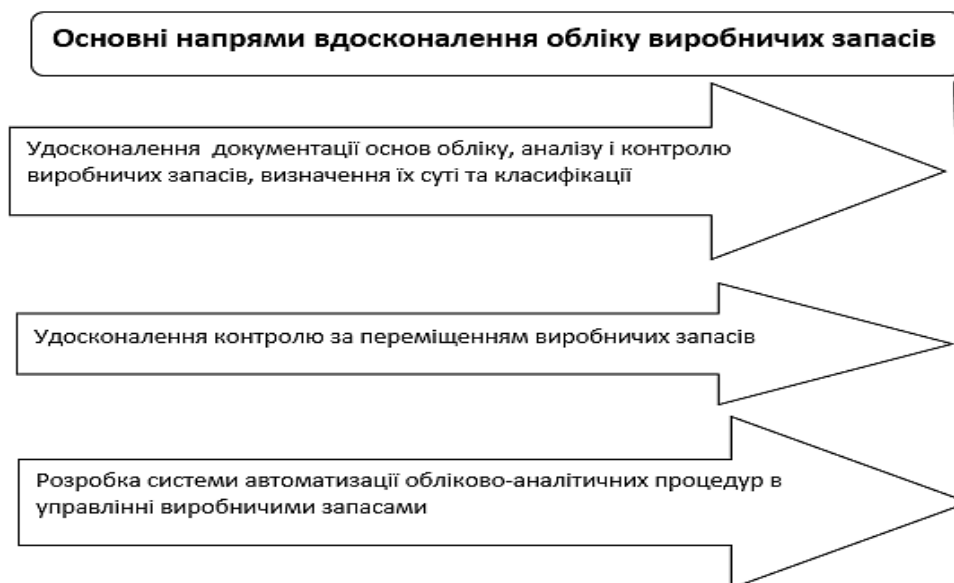

Рис. 1. Запропонована структура напрямів удосконалення обліку виробничих запасів

ваної інформаційної системи дає змогу відразу прискорити весь процес бухгалтерського обліку. Можливості бухгалтерських програм:

- баланс і оборотна відомість складається в будь-який момент часу;
- можливість скласти декілька оборотних відомостей одночасно;
- коригування господарських операцій в будь-який момент часу;
- журнал операцій можна доповнювати новими операціями будь-де;
- формування звітів на підставі журналу операцій.

Під час внесення коректив до даних на будь-якому робочому місці результати відразу стають відкритими для всіх користувачів, які працюють у цій системі. Тому за такої організації має дотримуватися сувора дисципліна користувачів і вимагається відповідна кваліфікація всіх співробітників, які вносять інформацію до загальної бази даних [2].

Спільна інформаційна база дає можливість спільно використовувати таку нормативно-довідкову інформацію, як довідники зовнішніх організацій, структурних підрозділів, статей обліку, допустимої кореспонденції рахунків, номенклатури-цінника виробничих запасів, типових господарських операцій тощо.

Аналізуючи вищесказане, треба відмітити, що на підприємстві має бути не тільки порядок у документації, а й налагоджений виробничий процес. Тому для оптимізації обліку виробничих запасів пропонуємо розроблений економічний механізм (рис. 2.)

Також звернемо увагу на організацію складського обліку виробничих запасів та шлях її вдосконалення. Складський облік в основному ґрунтується на способах транспортування та зберігання виробничих запасів. Пропозиція для удосконалення складського обліку: коли запаси надходять на склад, потрібно вести їх партійний облік, де записи з надходження виробничих запасів і відпуску на виробництво здійснюються лінійним способом з урахуванням якісних і технологічних особливостей.

Процедура відпуску запасів задіює велику кількість різноманітної документації. Тож наступна пропозиція – спростити документацію через автоматизацію, тобто випускати документи на відпуск матеріалів централізовано. Це дуже полегшить роботу і зекономить час, оскільки облікова складська документація ускладнює роботу з обліку виробничих ресурсів на складах підприємства [3].

Говорячи про основний «складський» документ «Лімітно-забірні картки», можна виділити, що вони оформляються не зовсім регулярно і в бухгалтерію надходять аж на кінець місяця, коли потрібно подавати звітність. Подібні надходження облікових документів на обробку і характерна тенденція збільшення їх кількості до кінця місяця значно ускладнюють роботу складів підприємства й у групах матеріально-технічного постачання.

Тож потрібно вдосконалювати облікову роботу, встановити чіткі часові строки подачі документів, розробити єдину форму, яка буде

Рис. 2. Економічний механізм удосконалення обліку виробничих запасів

вміщувати всю необхідну інформацію, щоб уникнути повторень. У таку форму доцільним буде насамперед включити всі об'єкти основного і допоміжного виробництва (застосовуючи коди) та включити графу «напряму» (основні вироби, запасні частини, разові замовлення, ремонт). Потрібно внести в лімітно-забірну картку більше рядків. Це дасть можливість зробити відпуск не одного, а відразу двох або навіть і трьох виробничих запасів (номенклатурних номерів). Удосконалена лімітно-забірна картка буде для підприємства набагато зручнішою, адже зменшиться кількість документації, і робота бухгалтерського відділу буде ефективнішою, що приведе до підвищення ефективності діяльності.

Висновки. У процесі написання статті було проаналізовано організацію обліку виробничих запасів. Також було приділено увагу методам оцінки виробничих запасів під час їх вибуття.

Проаналізувавши проблемне питання, запропоновано такий шлях вдосконалення обліку використання виробничих запасів, як удосконалення автоматизації обліку. Наведений механізм вдосконалення обліку виробничих запасів та запропоновано удосконалити основну документацію, а конкретно лімітно-забірну картку, що використовується на складах. Зрозуміло, що запропоновані шляхи вдосконалення потребують часу, але вони необхідні, їх потрібно впроваджувати, щоб облік був прозорішим.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бухгалтерський фінансовий облік [Текст]: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних; під заг. ред. Ф.Ф. Бутинця. 8-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2014. 900 с.
2. Загальні вимоги до фінансової звітності: національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затверджено наказом Міністерства фінансів України за № 73 від 07.02.2013 р. (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
3. Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: навчальний посібник для вищої школи. К.: Центр учбової літератури, 2015. 534 с.

REFERENCES:

1. Butynets F.F. (2014). Bukhhalterskyi finansovyi oblik. Zhytomyr: Ruta.
2. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 1 "Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti". (2013). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
3. Sadovska I.B. (2015). Bukhhalterskyi oblik. Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury.